

Bakoss Géza

HÁROM GENERÁCIÓ

- Tisztára, mint egy vietnámi háborús film - morogta, miközben a sáros talajon botladozott a gazban, időnként félrehajtva vagy leszaggatva a fákról lecsüngő és az ösvényt elzáró borostyánokat. Nővére mögötte küszködött.

- Balra! - irányított nővére. - Most jobbra! Vagy mégis inkább egyenesen? - bizonytalanodott el. - Olyan régen voltam itt.

Nagy nehezen megtalálták a sírt. Kisebb erdővel körülvett gáztengerben állt, magányosan. A rákoskeresztúri új köztemető ezt a parcellát már régen felhagyta, de a család a sírhelyet mindig megváltotta, így a sírt nem bolygatták, lassan körülölelte a természet. Gyerekkora óta nem járt itt. Anyja halála után azonban megkérte nővérét, hogy halottak napján együtt látogassák meg nagyszüleik sírját, mert egyedül képtelen lenne megtalálni.

- Három generáció - mondta nővérének, miközben valamiféle kegyeletből, de teljesen reménytelenül és értelmetlenül tépkedtek a magasra nőtt, megsárgult, félig elrohadt gázt a sír körül. - Három generáció és már senki sem emlékszik rád. Mi még, unokák, nagy néha itt vagyunk. De az már szinte kizárt, hogy az én lányom kijön majd ide. És a te gyerekeid sem.

A sírkőre vésett felirat is megkopott. Csak ők tudták kibetűzni: Szücs József, élt: 1883-1963 és Szücs Józsefné, szül. András Ágnes, élt: 1895-1978.

*

„Tisztelt Polgármester úr!

Bakoss Gézának hívnak, Budapesten élek, 61 éves gépészmérnök vagyok. Erdélyi utazást tervezek családommal idén júliusban. Az alábbiakban leírom kötődésemet Kászonaltizhez:

Nagymamám, András Ágnes 1895. január 21-én született Kászonaltizben András Sándor és Fülöp Mária első gyermekeként. Utána a többiek: Jula, Boriska, Margit és még talán két fiú, de az ő nevüket

nem tudom, mert már gyermekkorukban meghaltak. Nagymamám 1920 körül költözött Budapestre és ott élte le az életét...”

Itt elgondolkodott: milyen emlékeim vannak a nagymamámról? Tőle tudom, hogy Budapesten a már ott élő nagynénjénél, Búr néninél kapott szállást. Búr néni ismertette össze Szücs Józseffel, egy zalai leszerelt katonával, aki akkortájt szabadult az orosz hadifogságból. Rövidesen összeházasodtak. József a BESZKÁRT-nál szerzett munkát. Ágnes egy Szondi utcai, az olasz nagykövetség tisztviselői számára fenntartott bérházban lett házmester. Állásához járt egy kis szolgálati lakás is. József biztosan jó lakatos volt, Ágnes pedig jó házmester, lakbért sem kellett fizetniük, így 1930-ban kis kertés házat tudtak venni Rákoshegy nagyközségben. Kipörgette őket Budapest, amit nem bántak. Falusi gyökereik voltak, kertre vágytak. Sokkal többet nem mesélt az életéről.

Csak 16 éves voltam, amikor meghalt. Aszkéta élet, hihetetlen munkabírás, sovány és szívós testalkat, Diana sósborszeszbe mártott kockacukor lefekvés előtt. Talán az egyetlen luxus, amit megengedett magának. Egy szobában aludtunk, titokban én is mindig kaptam egyet. Éjjeliedény a szobában, amihez ragaszkodott, és sajnos minden éjjel használta is. Elalvás előtt átnyúlt hozzám és megfogta a kezemet. És a tyúkok. Sokan voltak, a kert végében éltek, egy – a második világháborúban lelőtt, a közeli Ferihegyi repülőtér melletti mezőre lezuhant, és a környékbeliek által széthordott – amerikai Liberator nehézbombázó alumínium motorházteteje alatt. Ünnepekkor elkapott egyet-egyet, a konyhában elvágta a nyakát, majd egy kis lavórban szakszerűen kivérezte. A vért hagymán sütötte meg. Imádtam a sült vért.

A szülőfalu elhagyása, Trianon, út a pesti ismeretlenbe. Az egzisztencia megteremtése, majd a háború: Liberátorok, a házukba beszállásolt előbb német, majd orosz katonák. Az ostrom után egy kecskét és több nyulat tartottak, hogy legalább tej, néha hús is legyen.

Demenciája súlyosbodásáig ő vezette a háztartást, beleszólást nem engedett. Egyetlen kapcsolata a várossal ebből adódott: minden héten bevonatozott a Tolbuhin körüti Nagycsarnokba, és megvásárolta azokat az alapanyagokat, melyekhez Rákoshegyen esélye sem volt hozzájutni. Remekül főzött, de néha elrontott ezt-azt. Ha a család fintorgott, teljes

meggyőződéssel, ellentmondást nem tűrve jelentette ki: – Ennek ilyenek kell lennie!

Kemény asszony volt világéletében.

Folytatta a levelet.

„...Időközben még két testvére is Magyarországra került: Boriska Pestszentlőrincre, Margit pedig Füzesgyarmatra. Julia néni élete végéig Kászonzaltízben maradt. Férjnél volt, de gyermeke nem született. Nagymamám levélben tartotta vele a kapcsolatot, és csak egyszer találkoztak. Erre 1971-ben került sor, amikor nagymamámmal, szüleimmel és nővéremmel meglátogattuk Julia nénit. Akkor ismerkedtem meg B. Antallal, aki úgy négy-öt évvel lehet idősebb nálam. Rokoni szálak nem kötnek hozzá, úgy tudom, Antal szülei eltartási szerződést kötöttek Julia nénival. Később, talán 1977 táján újra találkoztam Antallal Erdélyben, majd ő töltött nálunk egy rövid időt Budapesten a 80-as évek elején. Innentől a kapcsolat megszakadt...”

Itt megint megállt. 1971-ben csak kilencéves volt, de néhány kép máig megmaradt: az utcára nem emlékszem, de a portára igen. Sajnos Julia néni halála után elbontották. Gyönyörű, régi ház volt magas terméskő lábazattal, vastag fehér falakkal, faszindellyel, óriási udvarral, gémeskúttal és egy emeletes csúrral. A csűrben szénát tároltak takarmánynak, mert természetesen voltak birkák is számosan, meg egy tehén. Remek játékot találtunk ki Antival. Hol ő volt a török az Egri csillagokból és én a magyar, hol fordítva. A magyar a csűr emeletéről lelökte a törököt. Zuhanás, landolás a puha szénában, majd fel a létrán. Órákig tudtuk folytatni.

Az 1977-es látogatás szinte teljesen kiesik. Azt sem tudom, élt-e még akkor Julia néni. Nagymamám abban az évben halt meg. Csak arra emlékszem, hogy Anti meghívott engem és a nővéremet, hogy találkozzunk néhány barátjával a Kultúrházban. Egyikünknek sem volt kedve hozzá. Végül szüleink nyomásának engedve elmentünk. Fogalmam sincs, miről beszélgettünk.

Amikor Anti fellátogatott Budapestre, én végzős egyetemista voltam, rock-életet éltem. Anti púp volt a hátamon, így szüleim vették szárnyaik alá. Esténként csillogó szemmel mesélte, hogy milyen csodálatos volt a Budavár, az Országház, a Hősök tere. Nem haragudott rám. Kicsit már akkor is szégyelltem magam. Később egyre inkább úgy éreztem,

hogy itt Pesten úgy löktem le a csűr első emeletéről, hogy széna sem volt alatta.

„...A tervezett utazás során mindenképpen szeretnék elmenni Kászonalitzbe, megmutatni a családomnak (feleségem és az ötből négy gyerek lesz velem), hogy honnan származom. Jó lenne találkozni Antallal, hogy egy kicsit elbeszélgessünk. Annyit tudok, hogy 2014-ben a Kászonalitzi Önkéntes Tűzoltók parancsnoka volt, mert erről megnéztem egy riportot a Youtube-on. Bár több mint negyven éve nem láttam, és jó sokat öregedtünk mindketten, azt gondolom a filmet nézve, hogy ő lesz az, akit én ismertem.”

Gyorsan megjött a válasz.

„Jó napot kívánok!

Elolvastam az Ön levelét és örvendek, hogy nem felejtette el az ősei származását!

Sajnálattal kell tudassam Önnel, hogy B. Antal barátunkat már pár éve magához szólította a Teremtő.....

Küldöm felesége, Júlia, telefonszámát.”

*

- Ez a központ - mondta. - Megállunk, aztán körülnézünk. Az lesz ott a Polgármesteri Hivatal - mutatott a Kultúrházra.

Leparkoltak, kiszálltak. Ácsorogtak egy darabig a téren, a vélt Polgármesteri Hivatal előtt. Kisvártatva középkorú nő lépett ki az épületből. Rágyújtott. Együtt ácsorogtak tovább. A nő néha rájuk nézett.

- Ismeretlenek - gondolta. - Kik lehetnek?

A csendet végül a felesége törte meg. Tanárnő. Rutinosan oldja meg az ilyen helyzeteket.

- Jó napot! Ez itt a Polgármesteri Hivatal? - kérdezte.

- Jó napot! - válaszolta amaz. - Ez a Kultúrház. A Hivatal odafent van - mutatott a dombtetőre -, a templom és az iskola mellett. És maguk honnan jöttek?

- Budapestről - válaszolta a felesége. - Képzelve, a férjem innen származik!

Erre már ő is bekapcsolódott. Mesélt nagymamájáról, Júlia néniről és Antalról. Azt tudja, hogy a ház már nincs meg, újat építettek a helyére. De arra kíváncsi lenne, hogy hol lehetett.

Közben egy másik nő is megjelent, kerékpárral. A helyiek izgatott beszélgetésbe kezdtek. Pillanatok alatt kiderítették, hogy kiről van szó, hiszen Antit ismerték, öccse, Sándor pedig még mindig az Önkormányzat alkalmazottja, Júliát is ismerik, és nagy valószínűséggel Júlia lakik Jula néni egykori telkén. Készségesen igazították útba őket.

- Itt elindulnak az úton, aztán jobbra, majd balra. Az ötödik köz lesz, megint csak jobbra – mondta az egyik.

- Nem az ötödik, hanem a negyedik – mondta a másik.

Hosszas vita kezdődött. Végül azt tanácsolták, hogyha nem találják meg a házat, kérdezzenek meg bárkit.

Elindultak, természetesen elrontották. Addig mentek, amíg a Kászonzonaltíz vége tábláig jutottak. Visszafordultak, és az egyik portán megszólították a kertben matató nénit.

- Jó napot kívánok! Nem tudja véletlenül, hol lakik B. Júlia?

- Ja, az özvegy? Tovább, visszafelé, aztán a kanyar után a negyedik vagy ötödik köz. Szemben a közzel egy új ház van, onnan ismerik meg.

*

A közt végül vagy megtalálták, vagy nem, mindenesetre az egyikbe betértek. Júliát nem akarta terhelni. Nem jelezték érkezésüket, azt sem tudja szegény, kifélék-mifélék.

Három random kászonzonaltízivel beszéltek. Mindegyik többé-kevésbé pontosan tudta, ki az, akit keresnek, és merrefelé lakik. Több mint száz év telt el Trianon óta. Tökéletesen elbeszélgettek magyarul.

- Három generáció, baszd meg! – gondolta. – Legfeljebb a Rákoskelesztúri új köztemetőben.